

KULDARA (Tacikistan)

Kuldara istasyonu, Kuldar kaynağına yakın Orta Asya'nın löslü çöküntü alanlarında yer alır. 1981-83 yılları arasında 30 m²'lik bir yüzey alanı V. A. Ranov tarafından kazılmıştır. Lös örtüsünün üstünden 100 m. aşağıda, 850.000-750.000 yıla tarihlenen 11 ve 12. paleosoller ile çağdaştır. Paleosol 11 alt ünite ve Paleosol 12 üst ünite olmak üzere yontmataş endüstrisi 2'ye ayrılmıştır. Her iki ünitenin aletleri benzerdir. 52 parçadan oluşan endüstri küçük boyutlu (5,5 cm) aletlerle karakterize edilir. Bunlar, turuncu kısımda bazı yonga ve dilgileri, ön kazıyıcıları, kenar kazıyıcıları, düzensiz düzeltili kazıyıcı aletleri içerir. Aletlerden bazıları taş delgi ya da taş kalem olarak kullanılmıştır. Biri disk biçimli iki çekirdek ve iki yüzeyli parçası da aletler arasındadır. Bu endüstri, Orta Asya'ya çok eskidir. Büyük bir çeşitliliğe tanıklık eder ve belki de Ubeidiya ve Lantian istasyonlarıyla karşılaştırılabilir.

KARATAŞ VE LAKHUTİ SİTLERİ (Tacikistan)

Bu sitlerde basit yongalar ve çakıl-taşı çekirdekleri kapsayan yontmataş alet topluluğu, yüzeyden 60 cm. aşağıda, paleosol bir katlaşım içinden kazılarak çıkarılmışlardır. Bu buluntu toplulukları TL ile yaklaşık 200.000-130.000 yıla tarihlenmiştir. Bu sitler, çekirdek ve yongalarla karakterize edilen yontmataş bir endüstriye sahip hominidler tarafından en azından Geç Orta Pleistosen sürecinde Orta Asya düzlüklerinin işgal edildiğini belirtir.

KARA-BURA (Tacikistan)

Djube Kurgan'ının 37 km güneyinde, Dzilikul köyünde, Vaksh nehrinin sol kıyısında yer alan Paleolitik bir yataktır. 1957-1964 yılları arasında V. A. Ranov tarafından incelenmiştir.

Yontmataş aletler 2,5 km uzunluğundaki bir alanda, buluntuların yoğunlaştığı 9 yerden toplanmışlardır. Pliosen kumlardan ve çakıllardan oluşan ve 6 m. uzunluğunda, 2 m. derinliğindeki bir açmadan 2300 parça elde edilmiştir. Fauna kalıntısı yoktur. Jeomorfolojik gözlemler bu yeri Geç Würm dönemine bağlamayı olanaklı kılar.

Hammadde tamamen dere çakıllarından elde edilmiştir. Kara-Bura Orta Asya'nın en zengin çekirdek koleksiyonuna sahiptir. Çakıllar üzerine yapılmış çekirdeklerin yarısı tek yüzdendir işlenmiş disk biçimli çekirdeklerdir. Diğerlerinin arasında bir vurma düzlemine sahip tek kutuplu çekirdekler ile iki yüzdendir çıkarımları olan disk biçimli çekirdekler vardır. Endüstrinin % 50'inden çoğu çakıllar üzerine yapılmış aletleri içerir. Mousterien aletler arasında yonga üzerine yapılmış ve düzensiz düzeltile gösteren parçalar vardır. Fakat kenar kazıyıcı ve uçlar çok nadirdir. Kara-Bura Soanien fasiyesli Orta Asya Mousterien'ine bağlanabilir.

SUGNOU (Tacikistan)

Jakhsu nehrinin kenarında yer alan Üst Paleolitik bir istasyondur. Darvaz dağlarında, denizden 2000 m. yüksekliktedir. 1968-1970 yıllarında V. A. Ranov tarafından araştırılmıştır. Kazı alanı toplam 500 metrekaredir. Birbirlerinden steril tabakalarla ayrılmış 4 tanesi Paleolitik 1 tanesi Mezolitik olan 5 seviye saptanmıştır. C14 yaşlandırmasıyla en alt seviyeler 35.000-30.000 arasına, en üst seviyeler ise 10.700 ±500'e tarihlendirilmiştir.

Fauna kalıntıları çok azdır. At, öküz, muflon, geyik, mamut ve kaplumbağa kemikleri bulunmuştur. 1. ve 2. seviyelerde at ve kaplumbağa kaybolur. 2. ve 3. seviyelerde molüsk kalıntıları vardır. Palinolojik analizler üst seviyelerde (1-3.) kuru ve sıcak bir iklime işaret eder.

Stratigrafisi şöyledir:

1.Tabaka 200 metrekarelik bir alan kazılmıştır. 1772 adet buluntu elde edilmiştir. Kömür birikintileriyle birlikte çok sayıda düzeltile dilgicikler, çekirdek biçimli ön kazıyıcılar, dilgi uçları üzerine yapılmış gaga aletler vardır. Taş kalemler, kenar kazıyıcılar ve düzeltile yongalar azdır.

2.Tabaka 180 metrekarelik bir alan kazılmıştır. 2000'den fazla yontmataş buluntu vardır. Yerleşim izi yoktur. Aletler 1.tabakadan farklıdır ve büyük üçgen ve prizmatik dilgiler, Mousterien geleneğinin teknik izlerini gösterir. Dilgi ucuna yapılmış bir ön kazıyıcı, kenarları düzeltile uçlar ve Gravette tip uçlar görülür. Ranov bu tabakanın 25.000-20.000 arasında olacağını önerirken, stratigrafik pozisyonundan sonra R.S. Davis 20.000-15.000 arasında olduğunu ileri sürer.

4.Tabaka 90 metrekarelik bir alan kazılmıştır. Ocak yerleri, kül katmanları ve 191 aleti içerir. Aletler (uçlar ve kenar kazıyıcılar) seyrek fakat çok sayıda Orta Asya Mousterien'inin tipik prizmatik dilgileri ve levallois yongaları vardır. Her ne kadar bu seviye Üst paleolitik başlangıcı olarak rapor edilmişse de Final (Son) Mousterien'e ait olma olasılığı göz ardı edilemez.